

چهارشنبه‌گردیبهشت ۱۴۰۲–۵ شول ۱۴۴۴ – ۲۶ آوریل ۲۰۲۳– سال بیست‌ودوم– شماره ۵۹۷۱

شاید وقتی نام تعزیه به گوش‌ستان بخورد، واقعه کربلا و امام حسین (ع) در ذهنتان نداعی شود، در حالی که این نوع تعزیه‌خوانی فقط بخشی از این نمایش آیینی است. به جز آن‌چه که در تعزیه غریب مانده است و بسیاری از مردم از آن مطلع نیستند، خود این نمایش ایرانی هم که بیش از ۱۳ سال است در یونسکو ثبت جهانی شده است، مهجور مانده و وضعیت چندان خوبی ندارد.

به گزارش ایسنا، «تعزیه» به عنوان هنر نمایش آیینی در سال ۲۰۱۰ در فهرست میراث ناملموس یونسکو به ثبت رسید. شاید آن را به عنوان نمایش منحبی بشناسند، اما داستان‌های تاریخی و افسانه‌ای و قصه‌های عامیانه هم در آن بازگو می‌شود. «تعزیه» زمانی در ایران جایگاه ویژه‌ای داشته، اما دوران طلایی آن، سال‌هاست که گذشته و با وجود این‌که یکی از میراث‌های جهانی ایران است، اما کم‌تر سالن نمایشی پیدا می‌شود که در طول سال این هنر نمایشی را روی صحنه داشته باشد و باید در جشنواره‌های خاص آیینی و یا روزهای خاص سال مانند روزهای محرم شاهد اجرای تعزیه در خیابان‌ها و سالن‌های نمایشی باشیم.

وضعیت امروز «تعزیه» در ایران بهانه‌ای شد تا ایسنا با عظیم موسوی، که خود را تهیه‌کننده پرونده جهانی «تعزیه» و نویسنده و کارگردان تئاتر معرفی می‌کند، گفت‌وگویی داشته باشد. در ابتدا از او درباره این‌که تعزیه در ایران چگونه شکل گرفته است، پرسیدیم؟

«تعزیه» از زمان زنده‌ی شکل گرفته و در زمان قاجار به اوج خود می‌رسد، در آن زمان تعزیه به اندازه‌ای اوج گرفت که حدود ۹۰ تکیه، یعنی تماشاخانه برای اجرا و تماشای آن دایر شده بود. در حالی‌که در حال حاضر پس از گذشت سال‌ها هنوز در تهران ۹۰ تماشاخانه نداریم.

اما زمانی رسید که تعزیه هم رو به افول گذاشت؛ در دوره رضاشاه مانع اجرای تعزیه می‌شدند به طوری‌که تعزیه‌خوانان به کوچمه پس‌کوچه‌ها می‌رفتند و مخفیانه تعزیه‌خوانی می‌کردند. با این حال بعد از جشن هنر شیراز دوباره توجه‌ها به تعزیه جلب شد. امروز هم که به عنوان میراث جهانی ایران شناخته می‌شود، هرچند متأسفانه تعزیه امروز هم مهجور مانده است، مانند خیمه‌شب‌بازی، پرده‌خوانی، نقالی و یا نمایش روحوضی.

از دیرروز تا امروز وضعیت ایسن نمایش را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

مقوله فرهنگ و به خصوص هنر اساسا دغدغه مسؤولان نیست و به هر چیزی از بعد سیاسی نگاه می‌کنند. بنابراین متولیان حوزه فرهنگ و هنر هم در این زمینه سرر رشته ندارند و هیچ تلاشی برای نشان دادن هنر این مرز و بوم انجام نمی‌دهند.

امروز تعزیه فضای سنتی خودش را ندارد. درهم برهمی اجرا می‌شود که به آن تعزیه می‌گویند و شیوه این نمایش تغییر پیدا کرده است. در حال حاضر تعزیه اثری است رو به انقراض و شاید در همه ایران اجرا شود، اما بقدر بد اجرا می‌شود که دور از ماهیت اصلی تعزیه است.

مهم‌تر از هر چیز آن است که تعزیه یک نمایش ایرانی است و بسیاری از مراسم‌ها و آیین‌های ایرانی در آن استفاده می‌شود، این ویژگی‌ها تعزیه را قشنگ و ثابت می‌کند که تعزیه یک نمایش ایرانی بوده که امروز کمی از آن تغییر شکل داده‌اند.

تعزیه در ایران چقدر درآمیخته با خرافات و تخیل بوده است؟

از آن جایی‌که تعزیه یک هنر اعتقادی است و برای

میراثی غریب پس از ۱۳ سال ثبت در یونسکو

وضعیت امروز «تعزیه» در ایران چگونه است؟

این‌که این اعتقادات قلبی به زبان ساده نشان داده شود، داستان‌های فرعی را وارد تعزیه کرده‌اند که باورپذیر باشد. در این راستا داستان‌هایی که اصلا صحت نداشته هم وارد تعزیه شده است.

برای مثال قبل از ورود دین اسلام به ایران ما سوگ سیاوش را داشتیم، در تعزیه‌خوانی نیز این سوگ را به نوعی به سوگ امام حسین (ع) تبدیل کرده‌اند و داستان‌هایی که در سوگ سیاوش است در تعزیه‌خوانی امام حسین (ع) تجلی پیدا می‌کند و یا حتی مشابهت‌هایی از لحاظ وقایع‌نگاری دارند. عنصر اصلی داستان صحرای کربلا کمبود آب و بی- آبی است، در حالی‌که در تعزیه‌خوانی صحرای کربلا، پشت سر حضرت علی‌اکبر وقتی می‌خواهد به رزم برود، آب می‌ریزند. این یک رسم ایرانی است یا برای تعزیه حضرت قاسم، عروسی با راسم و رسوم ایرانی برپا می‌کنند، کله‌قند می‌سایند و اسپند دود می‌کنند. این عناصری است که وارد داستان شده است، اما همین عناصر نشان می‌دهد که تعزیه یک نمایش ایرانی است.

داستان‌های تعزیه از روی اشعار مقتل گرفته می‌شده و این مقلتا‌ها اغراق در داستان گویی زیاد بوده است، مثلا در یکی از اشعار تعزیه می‌گویند حضرت عباس (ع) در یک روز ۱۰ هزار نفر را کشت، در حالی‌که اصلا چنین چیزی نمی‌تواند امکان داشته باشد.

از یک منظر این اتفاق هنری است، چون تعزیه یک مستند واقعی نیست، بلکه یک برداشت تاریخی از یک ماجراست. اگر بخش خرافه تعزیه را در نظر بگیریم، در عین حال آن را به عنوان یک مستند تاریخی نگاه نکنیم، بلکه از منظر تکنیک به آن بنگریم آن‌گاه شاهد خواهیم بود که تعزیه از نظر شیوه اجرایی یک نمایش پیشرو است. بهرام بیضایی نیز در چندین نمایشنامه خود از فضای کلی تعزیه بهره گرفته است، یعنی از شیوه و تکنیک تعزیه. در تعزیه نه دکور و نه فضای رئالیسم داریم، بلکه در تعزیه فقط نشانه‌ها و نمادها دیده می‌شود.

آیا مداحات ذهنی و سلیقه‌ای و نفوذ باورهای غیرواقعی و خرافات، تأثیری در ثبت جهانی تعزیه داشته؟ در واقع چالش‌های ثبت جهانی تعزیه به چه بوده است؟

در یونسکو از این زاویه به تعزیه نگاه شده که چقدر این نمایش ایرانی است، حال این‌که داستان‌ها و تخیل‌هایی به تعزیه اضافه شده باشد و آن‌چه در ثبت جهانی آن اهمیت داشت این بود که ثابت کنیم این نمایش ایرانی است.

بار اولی که پرونده تعزیه به یونسکو فرستاده شد، ترکیه و

میراثی غریب پس از ۱۳ سال ثبت در یونسکو

در پرونده یونسکو هم این وعده را دادیم که مکانی برای تعزیه ایجاد کنیم تا توریستی که از خارج از کشور می‌آید بتوانند به‌راحتی تعزیه که میراث جهانی ایران است را ببیند. همانند «کابوکی» ژاپن و «کاتاکالی» هند که برای هنرهای سنتی خود بها می‌دهند و همواره در معرض دید قرار دارند تا فرهنگ و تمدن این کشورها را به گردشگران نمایش دهند. در ایران هم نیازمند چنین فضایی هستیم، همانطور که از بناهای تاریخی نگهداری می‌کنند باید از این میراث ناملموس هم محافظت کنند.

چرا تعهداتی که به یونسکو داده شده، اجرا نشده است؟ آیا بعد از ثبت جهانی این تعهدات از سوی یونسکو پیگیری نمی‌شود و این بی‌مسئولیت در اجرائی تعهدات و وضعیت امسروز تعزیه در ثبت جهانی آن خللی ایجاد نمی‌کند؟

سوال من هم به عنوان مسؤول ثبت پرونده همین است که چرا یونسکو که آن قدر در ثبت سخت می‌گیرد، پس از آن وضعیت این آثار را پیگیری نمی‌کند؟

ما تعهد دادیم که هنرستان‌هایی برای این رشته دایر کنیم یا در دانشگاه‌ها فارغ‌التحصیلاتی از این رشته داشته باشیم، اما نه فضای برای این نمایش داریم و نه رشته دانشگاهی. بعضی از آثار تحت پوشش میراث‌فرهنگی است، آثاری مانند تعزیه هم باید تحت پوشش میراث‌فرهنگی و هم وزارت فرهنگ و ارشاد قرار گیرد.

اما درباره سوال بعدی، اگر یونسکو بودجه‌ای برای چنین آثاری می‌داد، پیگیری ایسن اعتبار هم انجام می‌گرفت و شاید اقداماتی برای تعزیه انجام می‌شد، اما از لحظه‌ای که تعزیه ثبت جهانی شده است انگار هیچ اتفاقی برای آن تا امروز رخ نداده است.

وقتی نام تعزیه را می‌آوریم، گمان می‌رود فقط درباره امام حسین (ع) است، مجلس‌های دیگری هم در تعزیه وجود دارد؟ اصلی‌ترین آن‌ها کدام است و در حال حاضر در کجا اجرا می‌شود؟

شاید حدود ۱۴ مجلس تعزیه به فضای عاشورا مربوط می‌شود و حدود ۳۰۰ مجلس داریم که اصلا به این ماجرا مربوط نیست، مثلا تعزیه عیسی ابن مریم، تعزیه ناصرالدین شاه و یا پسر فروشی زائن امام رضا (ع)، این تعزیه‌ها «غریب» نام گرفتند. حتی مردم اطلاع ندارند تعزیه‌هایی با محتوای طنز داریم. همچنین محمدهلی افراشته در تعزیه‌نامه‌ای که نوشته، فضاهای سیاسی هم آورده است.

تعزیه‌های غریب شامل امروز مهجور مانده باشند، اما زمانی جایگاه خوبی داشتند و به همین دلیل است که می‌گویند تعزیه در زمان ناصرالدین شاه توانایی این را داشت که به یک نمایش مستقل ایرانی تبدیل شود که اگر در دوران رضاشاه جلوی آن را نمی‌گرفتند شاید امروز شاهد آن می‌بودیم. تعزیه‌های غریب در حال حاضر در ایران اجرا نمی‌شوند اما تلاشی شده است که در «جشنواره آیینی سنتی» اقدامی برای این نوع تعزیه انجام شود. به عنوان مثال در این جشنواره گفته می‌شود امتیاز ویژه‌ای برای تعزیه‌های غریب داریم. بر همین اساس شرکت‌کنندگان اجرای تعزیه جشنواره، فروزین، اراک، اصفهان، تهران، سبزوار و کرمان هستند.

در حال حاضر تعزیه چقدر در ایران گستره جغرافیایی دارد؟ آیا امسروز هم در همه ایران این نمایش اجرا می‌شود؟

به جزأت می‌توان گفت تعزیه در سراسر ایران اجرا می‌شود. به غیر از شهرهایی که سنی‌نشین هستند. تمام روستاهای ایران تعزیه‌های بومی دارند، اما پررنگ‌ترین شهرها در اجرای تعزیه یونسناور، فروزین، اراک، اصفهان، تهران، سبزوار و کرمان هستند.

بلوط پیر آخرین فیلم کارگردان کهنه‌کار

کن لوچ و یک خداحافظی دیگر در آستانه جشنواره کن

فیلمبرداری شده، حول آخرین میخ‌نهایی می‌چرخد که در یک دهکده معدنی سابق همچنان خود را سر پا نگه داشته و روزهای سختی را پشت سر گذاشته است اما پس از ورود پناهجویان سسوری به کانون تنش تبدیل می‌شود. «لوچ» حالا با ۱۵ بار حضور در بخش رقابتی جشنواره کن، رکورددار و قهرمان معتبرترین رویداد سینمایی جهان است. وی اولین‌بار در سال ۱۹۷۹ با فیلم «جک سیاه» به جشنواره کن رفت که جایزه فیپرشی را دریافت کرد و در سال ۱۹۸۱ با فیلم «گاه‌ها و لیکنه‌ها»وین‌لین نامزد نخل طلای شد که دو جایزه کلیسای جهانی و سینمای جوان را به دست آورد. این کارگردان سرشناس در سال ۱۹۹۰ با فیلم سیاسی «دستورکار پنهان» بار دیگر نامزد نخل طلای کن شد و این‌بار هم دو جایزه هیات‌داوران و کلیسای جهانی را به خود اختصاص داد. «کن لوچ» در سال ۱۹۹۱ با فیلم «راذل و اوباش» به جشنواره کن رفت و جایزه

فدراسیون بین‌المللی منتقدین فیلم را گرفت.

پس از آن با فیلم «بارش سنگ‌ها» در سال ۱۹۹۳ دوباره نامزد نخل طلا شد و این‌بار نیز جایزه هیات‌داوران به وی اعطا شد.

کارگردان ضدجنگ انگلیسی سا فیلم «سرمیزن و آزادی» در سال ۱۹۹۵ به آستانه کسب طلا قرار گرفت، اما دو جایزه فیپرشی و کلیسای جهانی نصیب او شد، فیلم‌های «نام من جو است» (۱۹۹۸)، «نان و گل‌های رز» (۲۰۰۰) و «شانزده سالگی شیرین» (۲۰۰۲) نیز در ادامه در جشنواره کن نامزد نخل طلا شد. فیپرشی را دریافت کرد و در سال ۱۹۸۱ با فیلم «گاه‌ها و لیکنه‌ها»وین‌لین نامزد نخل طلای شد که دو جایزه کلیسای جهانی و سینمای جوان را به دست آورد. این کارگردان سرشناس در سال ۱۹۹۰ با فیلم سیاسی «دستورکار پنهان» بار دیگر نامزد نخل طلای کن شد و این‌بار هم دو جایزه هیات‌داوران و کلیسای جهانی را به خود اختصاص داد. «کن لوچ» در سال ۱۹۹۱ با فیلم «راذل و اوباش» به جشنواره کن رفت و جایزه

فرهنگی

اخبار کوتاه

شیرین یزدانبخش در بستر بیماری

شیرین یزدانبخش بازیگر سینما به دلیل عارضه مغزی در بیمارستان بستری است. به گزارش ایسنا، این هنرمند از اواخر هفته گذشته به دلیل سکنه مغزی در بخش آی‌سی‌یو بستری شد و از روز گذشته دوشنبه چهارم اردیبهشت ماه به بخش عمومی منتقل شده است. در این اتفاق، خانه سینما نامه‌نگاری‌های لازم را به صندوق اعتباری هنر انجام داده است اما به دلیل اینکه این بازیگر عضو این صندوق نیست، صندوق در بررسی شرایط و نحوه حمایت از شیرین یزدانبخش هستند. یزدانبخش از اواخر دهه ۷۰ به تماشگر ثابت تئاتر، موسیقی و سینما تبدیل شد و همین امر سبب شد تا میان جامعه تئاتری شناخته شود. او ابتدا با بازی در فیلم «طفلا مزاحم نشوید» ساخته محسن عبدالوهاب وارد حوزه بازیگری شد و به مدت ده سال در این حوزه فعالیت کرد.

او در سال‌های حضور خود در سینما با بازی در فیلم‌هایی همچون «جدایی نادر از سیمین»، «پوسیدن روی ماه»، «لد و یک روز»، «اشغال‌های دوست‌داشتنی»، «ملبورن»، «ختی»، «عنکبوت» و… با کارگردان‌های شاخص سینما مانند اصغر فرهادی، همایون اسعدیان، سعید روستایی، محسن امیربوسی، نیما جاویدی، بهرام توکلی، ابراهیم ایرج‌زاد و… همکاری داشته است.

تقی پورنامداریان از «عطار» می‌گوید

نشست «عطار نیشابوری» با سخنرانی تقی پورنامداریان برگزار می‌شود. این نشست توسط پژوهشکده زبان و ادبیات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با سخنرانی تقی پورنامداریان، روز چهارشنبه ۱۳ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۲ از ساعت ۹ تا ۱۱ به صورت مجازی برگزار می‌شود. مریم شریفنسب دبیری این نشست را بر عهده دارد.

نونگاره‌های نستعلیق به نمایش گذاشته می‌شود

نمایشگاه «نو نگاره‌های نستعلیق» با نمایش چهل اثر از هنرمند خوش‌نویس بنفشه مصری‌پور از هشتم تا شانزدهم اردیبهشت‌ماه برگزار می‌شود.

به گزارش ایسنا نمایشگاه «نو نگاره‌های نستعلیق» چهارمین نمایشگاه افرادی بنفشه مصری‌پور محسوب می‌شود و شامل چهل اثر از آثار جدید خوش‌نوسی اوست.

در این نمایشگاه علاقمندان می‌توانند تابلوهایی با خط نستعلیق و دانگ درشت را مشاهده کنند. موضوع این تابلوها آیات قرآنی و اشعار حافظ و سبک آن نیز دارای گرافیک خاص و منحصr به فرد است. مراسم افتتاحیه این نمایشگاه روز جمعه ۱۸ اردیبهشت‌ماه در محل مجموعه فرهنگی هنری آسمان واقع در خیابان ولیعصر (نص)، خیابان شهید فلاحی (زعفرانی) نبش فیروزکوه خواهد بود. پیش از این نیز بنفشه مصری‌پور نمایشگاه افرادی نقاشی خط (آب حیات) در فرهنگسرای نیاوران، نمایشگاه افرادی نقاشی خط (چرا رفتی) در گالری نقش و خط و نمایشگاه افرادی خوش‌نوسی (صیفات نستعلیق) در گالری گویا را نیز در بین سال‌های ۹۵ تا ۹۸ برگزار کرده است. همچنین حضور در نمایشگاه جمعی نقاشی و سفالگری خط ۱۴۰۱ گالری لوبل، ابروج کانتی، کالیفرنیا و برگزیده جشنواره ملی خوش‌نوسی در کارنامه این هنرمند است.

تاریخ برگزاری اسکار اعلام شد

آکادمی علوم و هنرهای سینمایی اسکار اعلام کرد که مراسم اسکار ۲۰۲۴ همانند سال گذشته در دومین یکشنبه ماه مارس (۱۰ مارس ۲۰۲۴) برگزار خواهد شد.

به گزارش ایسنا به نقل از هالیوود ریپورتر، در سال‌های قبل، مراسم اعطای جوایز سینمایی اسکار حداقل از ۹ فوریه (در سال ۲۰۲۰، آخرین مراسم قبل از همه‌گیری کووید-۱۹) و حداکثر ۲۵ آوریل (۲۰۲۱، اولین مراسم تحت تأثیر همه‌گیری) برگزار شده بود اما طبق اعلام آکادمی، نود و ششمین دوره این جوایز روز ۱۰ مارس (۲۰ اسفند ۱۴۰۲) برگزار خواهد شد. آخرین مهلت ارسال آثار برای شاه‌های عمومی چهارشنبه، ۱۵ نوامبر ۲۰۲۳ (۲۴ آبان) خواهد بود و پنجره واجد شرایط بودن آثار برای رقابت در جوایز اسکار نیز مانند همیشه، در ۳۱ دسامبر ۲۰۲۳ (۱۰ دی ماه) به پایان می‌رسد. رای‌گیری مقدماتی برای تعیین نامزدهای اسکار از ساعت ۹ صبح به وقت محلی پنجشنبه ۱۴ دسامبر ۲۰۲۳ (۲۳ آذر) تا ساعت ۵ بعد از ظهر به وقت محلی دوشنبه ۱۸ دسامبر ۲۰۲۳ (۲۷ آذر) برگزار می‌شود و فهرست نامزدهای اولیه اسکار در روز پنجشنبه ۲۱ دسامبر ۲۰۲۳ (۳۰ آذر) اعلام می‌شوند. رای‌گیری نهایی برای معرفی نامزدهای اسکار از ساعت ۹ صبح روز پنجشنبه ۱۱ ژانویه ۲۰۲۴ (۲۱ دی ماه) آغاز می‌شود و در ساعت ۵ بعد از ظهر روز سه‌شنبه، ۱۶ ژانویه ۲۰۲۴ (۲۶ دی ماه) به پایان می‌رسد. اعلام نامزدهای اسکار یک هفته پس از پایان رای‌گیری نامزدها، در تاریخ ۲۳ ژانویه ۲۰۲۴ (۳ بهمن) اعلام می‌شود.

حضور برد پیت در رقابت‌های جایزه بزرگ فرمول یک

بازیگر مطرح آمریکایی قرار است در رقابت‌های جایزه بزرگ فرمول یک بریتانیا حضور داشته باشد و با سایر رانندگان رقابت کند. به گزارش ایسنا و به نقل از اسان، برد پیت از کمیت برگزاری مسابقات فرمول یک در بریتانیا مجوز دریافت کرد تا همراه با سایر شرکت‌کنندگان در امتداد بیست سیلورستون رانندگی کند تا برای فیلم جدیدش درباره «نسل‌بچه‌ها سلطنتی» آماده شود. او قرار است در دور آزمایشی که رانندگان در امتداد مسیر با سرعت کم (معمولا تا ۱۲۰ کیلومتر در ساعت) در حال رانندگی‌اند، حضور داشته باشد اما حتی این گزینه نیز خطرناک است؛ چرا که خودروهایی که در بیست هستند هر یک چندین میلیون یورو ارزش دارند و کوچکترین اشتباهی از سوی برد پیت منجر به بروز خسارت فراوان می‌شود. برد پیت ۵۹ساله در فیلم جدیدش نقش راننده کهنه‌کاری را بر عهده دارد که حرفه‌اش را احیا می‌کند تا با راننده‌ای تازه‌کار برای رقابت با رانندگان برتر فرمول یک یاری برساند.

لوییس همیلتون، قهرمان هفت دوره جهان، تهیه‌کننده این فیلم است که برای ارکان سال آینده برنامه‌ریزی شده است. مسابقات جایزه بزرگ بریتانیا ۹ ژوئیه برگزار می‌شود. برد پیت برنده جایزه اسکار بازیگر مکمل برای فیلم «روزی روزگاری در هالیوود» ساخته کوئینتین تارانتینو است.

محمد فیلی در بیمارستان بستری شد

محمد فیلی، بازیگر پیشکسوت سینما و تلویزیون کشورمان در بیمارستان بستری است.

به گزارش ایسنا، محمد فیلی هفته گذشته با بروز نشانه‌های بیماری و درد در ناحیه قفسه سینه در بیمارستان لاله تهران بستری شد و با تشخیص مشکل انسداد در شریان‌ها توسط پزشکان، این هنرمند تحت عمل جراحی آنژیوپل قلب قرار گرفت که خوشبختانه عمل موفقیت آمیز بوده است.

فردا صبح طی روزهای آینده عمل جراحی تکمیلی دیگری نیز روی این هنرمند انجام شود تا خطر به طور کامل رفع شود.

محمد فیلی این روزها سریال «گیلدخت» را روی آنتن شبکه یک سیما دارد و مجموعه «عد و برق» به کارگردانی بهروز افخمی و سریال در دست ساخت «سلمان فارسی» ساخته داود میرباقری از او در نوبت نمایش است. «روزی روزگاری»، «فتنگ سردر»، «مختارنامه»، «پرستاران»، «هشت و نیم دقیقه»، «دنگ و فنگ روزگار» و … از دیگر سریال‌های این هنرمند هستند.

۵ کشور نخست جهان در زمینه جاذبه‌های طبیعی است که وجود اقلیم و آب و هوای

ما به شش می‌روند، همچنین تنوع غذایی این کشور رفته و ما هیچ گونه اهمیتی به این موضوع نمی‌دهیم- قطعا توجه به این موضوع می‌تواند برای جهان بسیار اشتغال‌زا و شهرت‌آفرین باشد.

۵ کشور نخست جهان در زمینه جاذبه‌های طبیعی است که وجود اقلیم و آب و هوای متفاوت ایران باعث می‌شود تا در حوزه غذا و نوشیدنی تنوع داشته باشد و جزو ۲۰

وی با بیان اینکه ما در زمینه میراث فرهنگی و صنایع‌دستی رتبه اول تا سوم را در بین کشورها داریم، اظهار کرد: طبق آمار سازمان جهانی جهانگردی، کشور ما جزو